

SPIS TREŚCI

ETYKA NIKOMACHEJSKA

tłum. *Daniela Gromska*

Wstęp	8
Etyka nikomachejska	77

Księga pierwsza

1. Celem działania jest dobro	77
2. Polityka nauką o poznaniu dobra najwyższego	77
3. Uwagi o metodzie badań nad dobrem najwyższym	78
4. Przedmiotem nauki o państwie jest szczęście. Określenie szczęścia	80
5. Trzy sposoby życia: oddanego przyjemności, działalności obywatelskiej i kontemplacji	81
6. Rozważania na temat istoty dobra. Krytyka platońskiego pojęcia idei dobra	83
7. Szczęście człowieka dobrem najwyższym. Określenie istoty szczęścia	87
8. Bliższe określenie istoty szczęścia	90
9. Drogi prowadzące do osiągnięcia szczęścia	93
10. Znaczenie czynników zewnętrznych dla życia szczęśliwego	94
11. Związek między życiem szczęśliwym i losem ludzi bliskich	97
12. Szczęście jest dobrem godnym uwielbienia i boskim	98
13. Części duszy i związane z tym podział dzielności na cnoty dianoetyczne i etyczne	99

Księga druga

1. Dzielność etyczna jest skutkiem przyzwyczajenia, dzielność dianoetyczna — doświadczenia	103
2. Praktyczne wskazówki umożliwiające zdobycie cnoty	105
3. Związek cnoty z przyjemnością i przykrością	107
4. Cnoty osiąga się przez działanie	109
5. Cnota etyczna jest trwałą dyspozycją	110
6. Cnota jako trwałą dyspozycją, dzięki której człowiek staje się dobry i dobrze postępuje	111
7. Cnota jest umiarem pomiędzy nadmiarem i niedostatkiem	114
8. Przegląd poszczególnych cnót	119
9. Trudności w wynajdywaniu środka w przypadkach jednostkowych.	120

Księga trzecia

1. Czyny od woli zależne i niezależne	122
2. O postanowieniu	126
3. Namysł i jego związek z postanowieniem, które dotyczy środków wiodących do celu ..	128

4. O życzeniu i jego związku z celem	130
5. „Człowiek przyczyną i sprawcą swych czynów”	131
6. O męstwie	134
7. O męstwie (ciąg dalszy)	135
8. Różne znaczenia męstwa	137
9. O męstwie (ciąg dalszy)	140
10. O umiarkowaniu i przyjemności	141
11. O żądach i nieumiarkowaniu	143
12. Porównanie rozwiązłości i tchórzostwa	145

Księga czwarta

1. O szczodrości i człowieku szczodrym	146
2. O wielkim goście i człowieku z wielkim gestem	151
3. O poczuciu własnej wartości, czyli uzasadnionej dumie i człowieku słusznie dumnym	154
4. O ambicji	159
5. O łagodności	160
6. O przyjaznym nastawieniu do ludzi	161
7. O człowieku prawdziwym	163
8. O człowieku dowcipnym, czyli taktownym. Charakterystyka dotychczasowych <i>ἀρεταί</i>	165
9. O wstydlivosti	166

Księga piąta

1. Analiza pojęć: sprawiedliwości, niesprawiedliwości, człowieka sprawiedliwego i niesprawiedliwego	167
2. O dwóch rodzajach sprawiedliwości i niesprawiedliwości w znaczeniu cnoty etycznej i wady oraz w znaczeniu ciśniejszym	170
3. O sprawiedliwości rozdzielającej	173
4. O sprawiedliwości wyrównującej	175
5. O sprawiedliwości proporcjonalnej	177
6. O sprawiedliwości politycznej	180
7. O sprawiedliwości naturalnej i stanowionej	182
8. Czy jest sprawiedliwy bądź niesprawiedliwy, gdy został dokonany na podstawie postanowienia	183
9. O krzywdzeniu i doznawaniu krzywdy. Czy można dobrowolnie doznawać krzywdy?	185
10. O prawości i o tym, co prawe	189
11. Czy można krzywdzić samego siebie	190

Księga szósta

1. Podział duszy	192
2. O myśleniu praktycznym	194
3. O trwałych dyspozycjach prowadzących do poznania prawdy	195
4. O różnicy między działaniem i tworzeniem	196
5. O rozsądku i ludziach rozsądnych	197
6. Najwyższe zasady przedmiotem myślenia intuicyjnego	198
7. O mądrości	199
8. O wzajemnym stosunku między polityką i rozsądkiem	201
9. O dobrym namyśle	203
10. O pojętności	204

11. O tak zwanej wyrozumiałości, czyli na temat różnicy między rozsądkiem i mądrością filozoficzną	205
12. O mądrości, filozofii, rozsądku i sprycie	206
13. O dzielności etycznej wrodzonej i w znaczeniu właściwym	208

Księga siódma

1. O wadach etycznych. Przegląd poglądów na temat nieopanowania	210
2. O nieopanowaniu	212
3. Czy postępowanie człowieka nieopanowanego wpływa z wiedzy?	214
4. Bliższe określenie nieopanowania w znaczeniu bezwzględny	217
5. Różne rodzaje nieopanowania	219
6. Gniew jest mniej zły niż brak panowania nad żądzami zmysłowymi	221
7. O różnych sposobach zachowania się w stosunku do przyjemności i przykrości	223
8. Różnica między człowiekiem nieumiarkowanym i nieopanowanym	225
9. Znaczenie rozumu w postępowaniu człowieka opanowanego i nieopanowanego	226
10. Spryt i rozsądek w postępowaniu człowieka opanowanego i nieopanowanego	228
11. Przedstawienie poglądów na temat przyjemności jako dobra	229
12. Rozważania na temat przyjemności	230
13. Rozważania na temat przyjemności: czy przyjemność może być dobrem najwyższym	233
14. O złych i dobrych przyjemnościach	234

Księga ósma

1. O potrzebie przyjaźni w życiu człowieka	236
2. Powody, dla których rodzi się przyjaźń	238
3. Trzy rodzaje przyjaźni: z powodu korzyści, przyjemności i dzielności etycznej	239
4. Prawdziwymi przyjaciółmi są ludzie etycznie dzielni	241
5. Przyjaźń jest trwałą dyspozycją	243
6. Formy przyjaźni oparte na równości	244
7. O przyjaźni, w której istnieje wyższość jednej ze stron	246
8. O różnych stopniach przyjaźni	247
9. Związek między sprawiedliwością i przyjaźnią. Uwagi na temat wspólnot państwowych	248
10. O trzech rodzajach ustrojów państwowych i podobnych do nich stosunkach między ludźmi	250
11. Ustroje państwowe i odpowiadające im formy przyjaźni	251
12. Stosunki przyjaźni między krewnymi	253
13. O przyjaźni opartej na korzyści	255
14. W przyjaźniach opartych na przewadze jednej ze stron można odwdziżyć się czią	257

Księga dziewiąta

1. W przyjaźniach opartych na nierówności proporcjonalność zapewnia równość i trwałość przyjaźni	258
2. O posłuszeństwie i wdzięczności w przyjaźni	261
3. Z jakich powodów można zrywać przyjaźnie	262
4. Tylko człowiek etycznie dzielny jest wyposażony przyjaźnie do siebie samego	263
5. O życzliwości	266
6. O zgodzie	267
7. O uczuciach między doznającymi dobrodziejstw i wyświadczającymi je	268
8. O miłości człowieka etycznie dzielnego do siebie samego i o jego samolubstwie	269
9. Czy ludzie szczęśliwi potrzebują przyjaciół, skoro sami sobie wystarczają?	272

10. Rozważania na temat liczby przyjaciół	275
11. Dobrze jest mieć przyjaciół we wszystkich okolicznościach życia	276
12. Przyjaźń ludzi złych, dobrych — dobra	278

Księga dziesiąta

1. Krytyka istniejących opinii na temat przyjemności	278
2. Przedstawienie stanowiska Eudoksosa na przyjemność i polemika z przeciwnikami jego poglądów	279
3. Polemika z tymi, którzy utrzymują, że przyjemność w ogóle nie może być dobrem	281
4. O istocie przyjemności	283
5. O rodzajach przyjemności	285
6. O istocie szczęścia	288
7. Teoretyczna kontemplacja źródłem doskonałego szczęścia	290
8. Życie zgodne z cnotami zajmuje drugie miejsce, tuż po życiu zgodnym z rozumem	292
9. Rola wychowania i prawa w kształtowaniu dzielności etycznej	295

ETYKA WIELKA

tłum. Witold Wróblewski

Wstęp	302
Etyka wielka	309

Księga pierwsza

1. Krytyka poglądów poprzedników na cnotę (ἀρετή) i dobro najwyższe. Przedstawienie stanowiska autora	309
2. Podział dóbr i rozważania na temat dobra najwyższego (τὸ ἀριστον ἀγαθόν)	314
3. Podział dóbr (ciąg dalszy). Szczęście jako cel ostateczny	315
4. Szczęście to życie zgodne z cnotami. Części duszy	316
5. Podział duszy na dwie części. Nadmiar i niedostatek osłabiają cnoty etyczne	318
6. Etymologia słowa „etyczny” (ἠθικός)	319
7. Zjawiska w duszy. Trwała dyspozycja pozwala zachować właściwy stosunek do namiętności	319
8. Doskonałość jest zachowaniem umiaru (μεσότης) w przyjemnościach i przykrościach	320
9. Umiar, nadmiar, niedostatek. Czy postępowanie człowieka zależy od jego woli (ἐκούσιον)?	321
10. Pierwsza zasada (ἀρχή)	323
11. Postępowanie człowieka zależy od jego woli	323
12. Czym jest to, co zależy od naszej woli	324
13. To, co dobrowolne (ἐκούσιον), a trzy formy pragnienia	325
14. To, co dobrowolne, a przymus (βία) i konieczność (ἀνάγκη)	325
15. Bliższe określenie „przymusu” i „konieczności”	326
16. Działanie dobrowolne jest działaniem świadomym	326
17. O postanowieniu	327
18. Doskonałość dotyczy celu	329
19. Piękno moralne (τὸ καλόν) jest celem doskonałości	330
20. O męstwie (ἀνδρεία)	330
21. O umiarkowaniu (σωφροσύνη)	332
22. O łagodności (πραότης)	333

Spis treści

23. O hojności (ἐλευθεριότης)	334
24. O skąpstwie (ἀνελευθεριότης)	334
25. O wielkoduszności (μεγαλοψυχία)	335
26. O szczodrości (μεγαλοπρέπεια), czyli wielkim geście	335
27. O słusznym oburzeniu (νέμεσις)	336
28. O godności (σεμνότης)	336
29. O wstydzie (αἰδώς)	336
30. O taktownym dowcipie (εὐτραπεία)	337
31. O życzliwości (φιλία)	337
32. O szczerości (ἀλήθεια)	337
33. O sprawiedliwości (δικαιοσύνη)	338
34. O słusznej ocenie (ὀρθὸς λόγος), o mądrości (σοφία), o rozsądku (φρόνησις), o bystrości umysłu (σύνεσις)	344

Księga druga

1. O ustepliwości (ἐπιείκεια)	349
2. O wyrozumiałości (εὐγνώμοσύνη)	350
3. O roztropności (εὐβουλία). Rozważania na temat rozsądku i niesprawiedliwego postępowania	350
4. O opanowaniu (ἐγκράτεια) i braku opanowania (ἀκρασία). Uwagi wstępne	353
5. O bestialstwie (θηριότης)	354
6. O opanowaniu i braku opanowania (ciąg dalszy)	354
7. O przyjemności (ἡδονή)	361
8. O pomyślności, czyli powodzeniu (εὐτυχία)	367
9. O doskonałości moralnej (καλοκάγαθία)	369
10. O działaniu zgodnym ze słuszną oceną	370
11. O istocie przyjaźni (φιλία). Różne formy przyjaźni. Równość i nierówność w przyjaźni	371
12. O przyjaźni wśród krewnych (συγγενική). O życzliwości (εὖνοια) i zgodzie (ὁμόνοια) w przyjaźni.	378
13. Człowiek wartościowy (σπουδαῖος) nie jest samolubem (φίλαυτος)	380
14. Człowiek wartościowy kocha przede wszystkim piękno moralne	380
15. O samowystarczalności (αὐτάρκεια)	381
16. O liczbie przyjaciół	382
17. O stosunkach wśród przyjaciół	383

ETYKA EUDEMEJSKA

tłum. Witold Wróblewski

Wstęp	386
Etyka eudemejska	403

Księga pierwsza

1. Sposoby osiągania szczęścia i rola dobra najwyższego: doskonałości, rozsądku i przyjemności	403
2. Niezbędne warunki zapewniające szczęście	404
3. Ocena różnych poglądów na naturę szczęścia	405
4. O trzech formach życia zależnych od dobra najwyższego	406
5. Rozważania nad celem życia. Krytyka poglądów Sokratesa na cnotę	407

6. O metodach stosowanych w badaniach etycznych	409
7. O szczęściu jako najwyższym dobru osiągalnym w działaniu	410
8. Odrzucenie platońskiej idei dobra. Definicja dobra najwyższego	411

Księga druga

1. Rozwinięcie definicji szczęścia	415
2. Charakter człowieka	419
3. Doskonałość etyczna jako stan umiaru (τὸ μέσον) pomiędzy nadmiarem (ὕπεροχή) i brakiem (ἐλλειψις)	420
4. Związek pomiędzy doskonałością etyczną i przyjemnością	423
5. O cnotach etycznych jako stanach umiaru w przyjemnościach i przykrościach	424
6. Decyzje człowieka są zależne od jego woli	425
7. To, co dobrowolne (ἐκούσιον), nie jest zgodne z pragnieniem	427
8. To, co dobrowolne, nie jest zgodne z postanowieniem. Analiza terminów: przymus (βία) i konieczność (ἀνάγκη)	429
9. To, co dobrowolne, ma związek z myśleniem	433
10. Postanowienie. Definicja doskonałości	433
11. Doskonałość dotyczy celu, a postanowienie środków	437

Księga trzecia

1. O męstwie (ἀνδρεία)	439
2. O umiarkowaniu (σωφροσύνη)	444
3. O łagodności (πραότης)	447
4. O hojności (ἐλευθεριότης)	447
5. O wielkoduszności (μεγαλοψυχία)	448
6. O szczodrości, czyli wielkim geście (μεγαλοπρέπεια)	451
7. O słusznym oburzeniu (νέμεσις), o wstydzie (αἰδώς), o przyjaźni (φιλία), o godności (σεμνότης), o człowieku prawdziwym (ἀληθής), o żartobliwości (εὐτραπεία)	452

Księga siódma

1. Istota przyjaźni. Czy przyjaźń zachodzi pomiędzy tym, co przeciwne, czy tym, co podobne?	455
2. Przyjaźń pierwsza i trzy inne formy przyjaźni.	457
3. Każdą formę przyjaźni określa się na podstawie równości bądź nadmiaru	465
4. Prawdziwymi przyjaciółmi zostają ci, których przyjaźń opiera się na równości	466
5. Przeciwności są sobie miłe ze względu na dobro	467
6. Człowiek sam sobie (αὐτὸς αὐτῷ) może być przyjacielem	468
7. Zgoda (ὁμόνοια) i życzliwość (εὐνοια) w przyjaźni	471
8. Dobroczynca bardziej miłuje obdarzonego aniżeli ten ostatni dobroczyńcę	472
9. Przyjaźń, sprawiedliwość i formy ustrojowe	472
10. Omówienie różnych typów przyjaźni i ich stosunek do sprawiedliwości	473
11. Kształtowanie się stosunków między przyjaciółmi	478
12. Samowystarczalność (αὐτάρκεια) i przyjaźń	480

Księga ósma

1. Czy cnota jest wiedzą?— rozważania epistemologiczne	485
2. O pomyślności (εὐπραγία). Dzięki czemu osiąga się powodzenie (εὐτυχία)?	487
3. O szlachetności (καλοκάγαθία)	491

Spis treści

O CNOTACH I WADACH

tłum. *Leopold Regner*

Wstęp	496
O cnotach i wadach	498
Bibliografia	506

